משנה · אחרונים · תוספות רבי עקיבא איגר · סדר נשים

# תוספות רבי עקיבא איגר
# על משנה נזיר

רבי עקיבא איגר

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# תוספות רבי עקיבא איגר על משנה נזיר

רבי עקיבא איגר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-רבי-עקיבא-איגר-על-משנה-נזיר/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 4
משנה א ..... 4
משנה ב ..... 4
משנה ד ..... 4
משנה ז ..... 5
**פרק ב** ..... 5
משנה ב ..... 5
משנה ה ..... 6
משנה ו ..... 6
משנה ז ..... 6
משנה ח ..... 6
משנה ט ..... 7
משנה י ..... 7
**פרק ג** ..... 8
משנה ד ..... 8
משנה ו ..... 9
**פרק ד** ..... 9
משנה א ..... 9
משנה ב ..... 9
משנה ג ..... 10
משנה ד ..... 10
משנה ז ..... 10
**פרק ה** ..... 11
משנה ב ..... 11
משנה ג ..... 11
משנה ו ..... 11
משנה ז ..... 11
**פרק ו** ..... 12
משנה ה ..... 12
משנה ח ..... 12
משנה ט ..... 12
**פרק ז** ..... 13
משנה א ..... 13
משנה ב ..... 13
משנה ג ..... 14
משנה ד ..... 14
**פרק ח** ..... 15
משנה א ..... 15
משנה ב ..... 15
**פרק ט** ..... 16
משנה ב ..... 16

# פרק א

## משנה א

[אות א] **הרע"ב ד"ה האומר אהא כו'**. **אם נתכוון כו'**. דבלא"ה י"ל דלמא אהא לפוטרו מקרבנות קאמר. גמרא:

[אות ג] **תי"ט ד"ה הריני כזה**. **דטפי משמע אהא**. וכ"כ הר"ן נדרים ד"ט א' ד"ה כשהיה בשם רבותי' וכתב עלה ואינו נראה בעיני דהריני לא גרע מאהא וכו' והתוי"ט פ"א (מ"א) דנדרים ד"ה כנדרי וכו' העתיק כסתימת דברי הר"ן דבאומר הריני לחוד אף שלא אמר כנדרי רשעים מהני וכאן הביא כסתימת דברי תוס' דהריני לא מהני:

[אות ב] **בהרע"ב ד"ה רבי מאיר**. **הואיל ונזיר עובר כו'**. היינו נזיר טהור אבל נזיר טמא י"ל הרי עלי לפטרו מקרבנות קאמר. גמרא:

## משנה ב

[אות ד] **במשנה מה בין נזיר עולם כו'**. וא"ת שאלה איכא ביניהו דנזיר שמשון ליתא בשאלה ונזיר עולם איתא בשאלה (כדאיתא במכות דף כ"ב א') וי"ל מלתא דליתא בנזירות לא קתני. ואם ישאל על נזירתו אז לא הוי נזיר והכי קאמר מה בין נזיר שמשון לנזיר עולם כששניהם נזירים תוס':

[אות ה] **תוי"ט ד"ה אינו כו'**. **וכ"כ הרמב"ם בחיבורו**. וכ"כ רש"י פ"ק דסוטה (דף ט' ע"ב ד"ה ניכרין דברי אמת):

## משנה ד

[אות ו] **תוי"ט ד"ה ומגלח כו'**. **בדברים חלוקים כו'**. זהו תירוצא דרבה אבל רבא משני דשאני התם דהא קתני הריני נזיר אחת ופירשו תוס' דס"ל דמה דקתני מכאן ועד סוף עולם קאי באומר אחת. ואינך אמוראי לא משמע להו דקאי מכאן ועד סוף עולם אאחת (ומתני' דלק' מכאן ועד מקום פלוני דלא מיירי באחת לא קשה לשינויא דרבא דהתם דמיירי בהחזיק בדרך מסתמא מפני אונס הדרך קיבל עליו נזירות להנצל מסכנת הדרך לסך מהלך ימים עד מקום פלוני ומסתמא אין דעתו להיות נזיר כ"א בהיותו בדרך. תוס' ד"ה ולהוי). וא"כ הרע"ב דכתב (במתני' ג') ובין שאמר ה"נ אחת מכאן ועד סוף עולם משמע דמיירי דוקא באמר אחת וזהו כשינויא דרבא. ואלו מה דכתב הרע"ב כאן הואיל ותלה נזירתו בדברים חלוקים משמע דנקט לתירוצו דרבה וצ"ע:

### משנה ז

[אות ז] **תוי"ט ד"ה אמר. דנזירות חדא אריכא כו'**. ולענ"ד אף לת"ק דרבי מ"מ י"ל דהכא בעי שיאמר כמנין דבלא"ה כיון דאית ליה קיצותא והו"מ לומר שס"ה נזירות ומדלא אמר הכי מפרשים דברי' דקיבל רק נזירות א' ל' יום וכוונתו מרובה עלי כאילו קבלתי כמנין ימות החמה כההיא דמתני' דלעיל (מ"ג) במכאן ועד סוף עולם כמ"ש התוי"ט אלא ע"כ דהכא דאומר כמנין שאני דא"א לפרש דבריו בענין אחר. אח"כ מצאתי בעזה"י שכ"כ במ"ל וכן מצאתי בעזה"י בשיטה מקובצת למוהר"ר ב"א שהביא בשם הרא"ש דלת"ק דר' דגם בלא מנין אמרינן נזירות הרבה קיבל עליה היינו בלית ביה קיצותא אבל באית ביה קיצותא אמרי' דנזירות אחד ארוך קיבל עליה ע"ש. והיינו דאזיל בשיטת רש"י לעיל דפירש דפירכת הש"ס וליהוי כל אוונא ואוונא קאי אברייתא דמכאן ועד מקום פלוני ועלה משנינן לחלק בין אית ליה קיצותא ללית ביה קיצותא א"כ מבואר דבאית ליה קיצותא מפרשים נזירות חדא אריכתא. וממילא הו"ה לשיטת תוס' דלעיל וכפי מה שהעתיק התי"ט לעיל למה דס"ל דפרכת הש"ס הנ"ל קאי אמתני' דמכאן ועד סוף העולם א"כ מבואר דבאית ליה קיצותא מפרשים נזירות א' ל' יום וא"כ בין כך ובין כך הכא גבי ימות החמה גם לת"ק דר' בעינן דוקא כמנין דבלא"ה לתוס' הוי נזיר ל' יום ולהרא"ש הוי נזיר שנה א':

## פרק ב

### משנה ב

[אות ח] **תי"ט סד"ה אמר אמרה פרה. ויאמר עשו בלבו רש"י**. עיין בע"ז (דף י"ז תוס' ד"ה עד שאנו כו'):

[אות ט] **בהרע"ב ד"ה בש"א כו'**. **דאזלי לטעמייהו**. דליכא למימר דמיירי באומר נזיר מיין דא"כ היאך אמר ר"י אף כשאמרו ב"ש וכו' אלא ע"כ דמיירי באומר ממנה ואשמעינן ג"כ הפלוגתא באומר ממנה אם הוי נזיר (עי' תוספות) וצריכי כל הני גרוגרות ובשרה ודלת כמ"ש התי"ט:

[אות י] **שם בהרע"ב ד"ה וב"ה אומרים. לדבריהם דב"ש**. דליכא למימר דבאמת טעמיה דב"ה רק דלטעמיה אזלי דמבשרה לא הוי נזיר דא"כ הא דנקט מתני' דהכא בענין תנאי אם עמדה טעמא דב"ש אתי לאשמעי' אלא ע"כ דגם לענין התנאי נחלקו ואף דלב"ה בלא"ה לא הוי נזיר מ"מ נ"מ לב"ה באומר התנאי הזה בנזירות מיין. תוס'. ולא זכיתי להבין הא ביסוד זה ליכא פלוגתא דאם לא העמידה ועמדה מאיליה לפ"מ דקיימין עתה

בקושית תוס' גם לב"ה נתקיים התנאי שלא העמידה ואם אומר הריני נזיר מיין הוא נזיר וא"כ האי חידושא הוי חידוש להלכתא דמדב"ש נשמע לב"ה בפירוש נזיר מיין ולא שייך בזה טעמא דב"ש אתי לאשמעי' וצ"ע. ובעיקר קושית תוס' היה נראה עפ"י הצעת דבריהם מקודם (ד"ה מי קתני) דל"ש להגיה אלא דוקא היכא דמוכח כן מכח עיקר הפלוגתא וא"כ אם היה עיקר רק לענין מבשרה לא היה שייך להגיה לא (וזה מוכרח להגיה דא"כ לתני סתם אלא ע"כ מוכח מעיקר הפלוגתא. ועי' בתוספות באותו דיבור לעיל וא"ת והשתא):

## משנה ה

[אות יא] **במשנה ושמע וכו' ועלי לגלח נזיר**. דאילו לא אמר רק ואני לחוד אמרי' דפלגיה דדבורי קיבל עלי' וקאי אריש דבריו של זה שמקבל עליו להיות נזיר ולא לגלח (גמרא):

## משנה ו

[אות יב] **במשנה ואני עלי לגלח כו'**. הכא גם בואני לחוד הכי הוא דהא לית כאן רק דבר א' אלא איידי דנקט במתני' הקודם ועלי נקט נמי הכא, גמרא:

## משנה ז

[אות יג] **הרע"ב ד"ה ונולד. ולא נקבה כו'**. ובמ"ל מסתפק באומר לכשיהיה לי בן או בת וילדה טומטום מאי עיי"ש:

[אות יד] **תי"ט ד"ה הריני כו'**. **תוס'**. הב"י בתשובה בדיני כתובה (סי' א') כ' דמה"ט הוא דאמרי' הכי דבן דוקא קאמר ולא בת אבל בעלמא אמרי' דבת בכלל בן הוא וכההיא דמתני' (פ"ד מ"ח) דגיטין נישאת לאחר והיה לה בנים. וההיא דאמרינן פ' מי שמת גבי נכסיי לבניי דאין הברתא בכלל. היינו דבת במקום בן לא הוי בכלל בני עיי"ש:

## משנה ח

[אות טו] **במשנה הפילה אשתו כו'**. הכי פליגי נמי פ"ה מ"ה דמסכתין (במשניות הוא משנה ו'):

[אות טז] **במשנה חזרה וילדה**. כ' תוס' מהריון אחר. לא הבנתי דמה בעו בזה. והא מה דמיבעיא לן בסוגיין אמר הריני נזיר כשיהי' לי בן והפילה וכו' ופי' בתוס' דהוי הוכחה גדולה מדהאי בר קיימא גם זה ב"ק היינו בחזרה וילדה בו ביום שאילו למחר וליומא אחרא בודאי ליכא הוכח' דלמא הך דלמחר הוא יום של כילוי דהריון והנולד היום חסר יום אחד מזה. וכ"כ בשיטה מקובצת וא"כ אם מוקמית מתני' דחזרה וילדה מהריון אחר ממילא הוא אחר זמן הרבה ובכה"ג דהלידות לא היה ביום א' אף מאותו הריון ליכא הוכחה דאידך ג"כ ב"ק. וצ"ע. ובלא"ה איני מבין דברי תוספת הנ"ל דהא י"ל דמיירי

אף מאותו הריון וחזרה וילדה בו ביום והא דלר"ש צריך לחזור ולהתנות היינו אף לפי הצד דנקטי' זה להוכחה דג"ז ב"ק מ"מ לא הוי הוכחה ובירור גמור דהרי אינו לוקה על גיזה ועבודה כמ"ש תוס' מדלא נקט האיבעיא (לר"ש) ולמלקות (ולענ"ד בלא"ה יש ראיה מדנקט איבעיא בקרבן ולר"י דוקא הא גם לר"ש מיבעי' אם צריך לחזור ולהתנות אע"כ בין כך ובין כך צריך להתנות דליכא הוכחה גמורה). וא"כ שפיר מצי מירי מתני' בהריון א' ובו ביום. ועיין. ובסוגי' ק' לי דאמאי נקט האיבעי' לענין קרבן ולגיזתו ולעבודה ולר"י הא לר"י האיבעיא אם הוי הוכחה גדולה נוהג נזירות בשביל הנפל ואי דבלא"ה צריך לנהוג מכח הלידה השנייה הא נ"מ באם הלידה שניי' היא בת והנפל זכר וצ"ע. (אפשר לומר שזה משמע ממתני' דאינו נוהג נזירות לר"י אפי' כו' לכן האיבעיא אינו אלא על קדושת הקרבן):

## משנה ט

[אות יז] **במשנה ומונה את של בנו**. ואם נטמא בתוך של בן סותר גם מה שכבר מנה את שלו. ואם אחר שמנה של בנו ובתוך ימי תשלומי' את שלו נטמא אינו סותר את של בנו כיון דכבר נסתלק לגמרי נזירות בנו. ולדעת הרמב"ם אינו סותר ג"כ מה שמנה את שלו קודם לשל בנו ואינו סותר אלא מה שמונה אחר של בנו. ודעת הראב"ד דסותר לכל הנזירות שלו:

[אות יח] **תי"ט ד"ה מניח. אחר נזירות דבנו ל' יום**. ק' לי דהא בכה"ג אינו מגלח רק פעם (אחת) אחר שישלים נזירות דידיה ועולה לדידיה ולדבנו כיון דדבנו נבלע בתוך שלו כדאיתא במתני' שאח"ז (והיינו לפי דברי התוס') ואפשר לדחוק דכוונתו באמר בתחלת קבלת נזירות שלא יהיו נבלעים לעלות לזה ולזה. (וכן אנו מוכרחים לפרש בתוס' ד"ה לאחר במה שאמרו דליכא ל' יום מנזירות עיי"ש):

## משנה י

[אות יט] **תי"ט ד"ה לאחר. כ"כ התוס'**. והם מפרשי' למתני' דברישא לא הפסיד כלום היינו כיון דנזירות בנו ל' יום מובלעים תוך הק' יום עולי' לכאן ולכאן לנזירות בנו ולנזירות דנפשיה (ותגלחת אחד על שניהם) ודוקא בהקדים לומר נזירות בנו דמיד בשנולד הבן צריך להתחיל נזירות הבן מש"ה עולים לשניהם. אבל באומר הריני נזיר ק' יום ונזיר לכשיהיה לי בן בזה לא חל עליו נזירות בנו עד שמשלים תחלה את שלו. ובסיפא דמתני' בנולד הבן ביום ע"א דבזה כיון דאותו היום התחיל לנזירות דנפשי' אינו עולה לנזירות בנו. ומתחיל לנזירות ביום ע"ב ונמצא נמשך נזירות בנו יום א' יותר מנזירות דנפשי'. מש"ה אינם עולים לשניהם. ומונה נזירות בנו מיום ע"ב ואחר ל' מונה

ומשלים נזירות הק' ואח"כ מגלח ומביא ב' קרבנות דנזירות. וה"נ הדין בנזירות סתם שאמר הריני נזיר ונזיר לכשיהי' לי בן והתחיל למנות את שלו ובו ביום נולד הבן הל' יום עולים לשניהם כיון דזמנם שוה. ובכה"ג מתחיל נזירות בנו מיד בו ביום כיון דאותו היום הוי התחלה לשניהם (ולא דמי ליום ע"א. (סברת תוס' דט"ו ד"ה אמר)) ואם נולד הבן ביום שני אינו עולה לשניהם ומונה של בנו ואח"כ משלים את שלו עיי"ש:

**והרמב"ם** מפרש פירוש אחר דלא אמרי' כלל דנבלע אלא דבנולד הבן אחר ע' דלא נשאר לשיעור השלמה דהראשון לסיום לזמן גידול שער מפסיד כגון דנולד הבן בפ' יום דמפסיק ומונה של בנו ומגלח לאחר תשלום נזירות בנו והי' לו למנות כ' יום להשלים להמאה ומ"מ צריך למנות ל' לצורך גידול שער לתגלחת טהרה ומפסיד יו"ד יום אבל נולד קודם שבעים דממילא ההשלמה זמן גידול שער לא הפסיד כלום עיי"ש (וכן פי' הר"ב). ותמוה לי דהא מסקי' בסוגיא דיום ע"א הפסיד ובזה יקשה לו יהא דמנין הבן מתחיל ביום ע"ב דיום ע"א אינו עולה לכאן ולכאן הא מ"מ גילוח הבן ביום ק"ב לקבלת נזירותו שהוא יום ל"א לבן ויהיו תשלום גידל שער ביום קל"א שהוא יום ל' מיום שגילח נזירות הבן וא"כ בכולל מנה (לנזירות) קל"א עם יום הגילוח וזה ג"כ בנולד הבן תוך ע' דהא צריך להפסיק לנזירות בנו ל' ואח"כ להשלים נזירות עצמו וביום ק"א לנזירות עצמו יגלח דהיינו יום קל"א (לנזירות דהוא קל"ב לקבלת נזירתו. כי יום הלידה אין עולה לא לכאן ולא לכאן כן נלע"ד בכוונת רבינו וכן מוכח באמת כיון שאינו עולה לבן שהוא הקודם בקבלה כ"ש לעצמו שאינו עולה. אך אפשר שהרמב"ם סובר שעולה לעצמו מחמת שהתחיל למנות. כעין סברת התוס'):

## פרק ג

### משנה ד

[אות כ] **תי"ט סד"ה רבי אליעזר. קרא דוזאת תורת הנזיר. ע"כ.** ובסוגין כ' תוס' עוד דמתני' דהכא מיירי במפרש ק' יום שלמים דהוי ביום מלאת והא דאינו סותר הכל היינו מקרא וזאת תורת הנזיר ביום מלאת דתן לו תורת נזיר סתם (וגזירת הכתוב הוא) אבל באומר ק' יום ולא אמר שלימים לר"א הוי בכלל נטמא אחר מלאת ואינו סותר כלל. וכ"כ ג"כ בפ"ק לחד תירוצא:

[אות כא] **שם בתי"ט סד"ה נטמא. סותר הכל מדרבנן.** אבל נטמא יום ל"ב או בק"ב אינו סותר רק שבעה שיטהר ויביא קרבנותיו. תוס':

[אות כב] **שם ד"ה רבי אליעזר. יום ל' דסותר משום כו'**. וכ' תוס' כאן דלבר פדא אינו מביא קרבנות טומאה מבואר דס"ל דלאחר שכלה כל נזירתו כיון דאינו סותר מן התורה אינו מביא קרבן טומאה. ולפ"ז ממילא ה"ה לרב מתנא בנטמא ביום ל"א דסותר ל' כיון דהוא רק מדרבנן אינו מביא קרבן טומאה. אולם ברמב"ם (פ"ו הל' ד') כתב אם נטמא אחר יום מלאת וכו' סותר ל' בלבד. כיצד יעשה מביא קרבנות טומאה כשיטהר וכו' עיי"ש:

### משנה ו

[אות כג] **במשנה נזיר שלשים יום**. ואף דאינו מביא קרבנותיו עד מלאת ימי נזרו בא"י ועובר בב"ת יש כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת בשוא"ת. שיטה מקובצת בשם תוספי הרא"ש:

[אות כד] **שם ובסוף שבע שנים נטמאת**. נלע"ד דבכה"ג אינה מביאה קרבן טומאה דהא מדינא הוי נטמאת אחר שכלה נזירתה ואין חכמים עוקרים בקום ועשה. ועי' מ"ש לעיל משנה ד' (אות כ"ב):

## פרק ד

### משנה א

[אות כה] **בהרע"ב ד"ה פי כפיו. והוא שיאמר פי כפיו מיין**. דאילו אמר על פיו שיהי' נזיר לא הוי נזיר אא"כ אמר כן על אבר שהנשמה תלוי' בו. (אבל דעת התו' שבתכ"ד ששמע אין צריך לומר מיין עיי"ש):

[אות כו] **תי"ט ד"ה ואני. משתרי אותו שאחריו**. דמזה נשמע דחד בחברי' מתפוס דאילו כלם בקמא מתפיס גם בהותר אמצעי יהיו אותם שלאחריו אסורים:

### משנה ב

[אות כז] **הרע"ב ד"ה הריני נזיר. אבל אם אמר כו' ואת בניחותא**. הכי איתא בסוגי' דפרכינן מברייתא דקתני הריני נזיר ואת ואמרה אמן שניהם אסורים ומסקי' דברייתא דקאמר הריני נזיר ואת דקתלי נדרו בנדרה מתני' דאמר לה הריני נזיר ואת מאי. ואולם מה דכ' הרע"ב שהרי קיים לה ק' לי איך שייך קיום קודם שנדרה הא מתני' מפורשת (פ"י מ"ז דנדרים) דקיום קודם לנדרים לא הוי קיום וצ"ע. ובתוס' מבואר דטעמא דברייתא בתולה נדרו בנדרה היינו שאם את תהיה נזירה גם נזירותי יחול וס"ל דהבעל מעקר עקר וא"כ אם יפר לה יבטל ג"כ שלו מעיקרא והוי כמפר לעצמו (וקאי בלא יחל) מתני' דא"ל ואת מאי היינו שהוא מקבל נזירות אנפשי' בכל ענין ואינו תולה בדידה עיי"ש.

וא"כ לפי"מ דקי"ל דבעל מיגז גייז ולא יתבטל נדרו מתני' דהכא גם באומר ואת בניחותא ותולה בדידה מ"מ יפר שלה ושלו קיים. וע' במ"ל (פ"ב ה"ד מהל' נזירות) (ואפשר לומר שדעת רש"י והרע"ב שבוודאי ניחא לי' במה שאמרה אמן והוי קיום בלב שהוא קיום כברייתא דנדרים (דף ע"ט):

## משנה ג

[אות כח] **הפר לה בעלה**. משמע דלאחר ההפרה מותרת לטמא למתים. ואף למ"ש בתי"ט בפרקין (מ"ה ד"ה א"י להפר) דטומאה לא מקרי עינוי נפש מ"מ כיון דאין נזירות לחצאין מופר הכל. ובאמת לענין טומאה בלא"ה מסקי' בסוגי' נדרים דמקרי ע"נ וכמו שהשיג לנכון המוהרש"ח לקמן על התי"ט. ומ"מ נ"מ בסברא הנ"ל לענין דמותרת גם בחרצנים וזגים דליכא ע"נ מטעמא דאין נזירות לחצאין כמבואר בסוגי' דנדרים שם:

[אות כט] **תי"ט ד"ה תספוג. ולהקל ממלקות של תורה**. וברש"י ביבמות פר"ג כ' מאי לוקה לא מכות ארבעים אלא רידוי מדרבנן שנהג קלות ראש בעצמו. והריב"ש (בסי' צ') כתב והתוס' אמרו שגם במכות מרדות המספר מכות הם כמספר התורה אלא שאינן חזקות כמותן וזהו לפי"מ שאמרו רז"ל (פ"ק דקדושין) הקורא לחבירו עבד יהי' בנידוי ממזר סופג את הארבעים וזה אינו רק מלקות דרבנן ואמרו בו סופג מ', והפר"ח א"ח (סי' תע"א ס"ב) כ' דלשיטת רש"י הנ"ל צ"ל דההיא דממזר שניא כיון דאמר שחבירו עבר בלאו לפיכך סופג מ' כדין עבר בלאו עיי"ש:

## משנה ד

[אות ל] **תוס' חדשים. וכ"כ התוס'**. אינו מפורש כן בתוס'. אלא שכתבו וז"ל אע"ג שהיפר לה כדמפרש לה טעמא דמתני' כיון דבעי כפרה הוי כחטאת שמתו בעליה עכ"ל. וכוונתם כמ"ש לעיל בפרקי' (דכ"א ב') דבעיא כפרה על שציערה עצמה מיין כר"א הקפר עיי"ש (וכן ג"כ כוונת רש"י). ודע שמבואר בסוגיא דלשם דזהו רק למאי דס"ל דבעל מעקר עקר צריכי' לה"ט כיון דצריכה כפרה הו"ל כחטאת שמתו בעליה אבל למאי דקי"ל בעל מיגז גייז בלא"ה ניחא דשם חטאת עלה עיי"ש:

## משנה ז

[אות לא] **הרע"ב ד"ה אר"י. וקדם א' מהן כו' זכה**. בסוגי' איבעי' דלא איפשיטא אם הלכתא גמירי לה כל דקדים גלח גלח א"ד ירושה גמרינן לה ופלגא הוי. והרמב"ם (לפי דרכו דאת"ל הוי פשיטו') כ' דירושה הוא ויש לכל א' מהן לגלח על חלקו והבכור נוטל בהן פי שנים. והרע"ב שכ' דאי קדם וגלח לא ידעתי טעמא דנקט כך בפשיטות והא הוא

איבעיא דלא איפשיטא או דאפשיטא אידך צד דירושה הוא ופלגי לה (והרמב"ם (בפי' המשנה) כ' כמו הרע"ב. ואולי האיבעיא כששני הבנים נזירים):

## פרק ה

### משנה ב

[אות לב] **בהרע"ב ד"ה דינר כו'**. **רישא אשמועי'**. ותוס' כ' דצריכי. דדינר של זהב אצטריך לאשמעינן דבעין רעה מקדיש דדוקא הכי הוא דס"ל לב"ש דהוי הקדש אבל בהיפוך דינר כסף שיעלה ועלה ד"ז אינו קדוש. ורישא דשור אצטריך לאשמעינן דלבן לא מקרי יפה לגבי שחורים. וסיפא דיין ושמן אף דברוב מקומות שמן עדיף מ"מ אם בגלילא נדר דהיין שם ביוקר אזלי' בתריה:

### משנה ג

[אות לג] **בהרע"ב ד"ה תצא ותרעה כו'**. **ולא מידי קאמר**. וה"ה לדידן בתמורה דהוי אפי' בטעות מ"מ אם אחר שהמיר נשאל לחכם על הראשונה והתירו החכם לומר שאינו עולה תצא גם התמורה לעדר דהוי כאילו אמר הר"ז תמורת חולין. גמרא (ותוס') וע' בפירוש רש"י וצ"ע והרמב"ם השמיט למימרא זו (בפ"א מהל' תמורה):

[אות לד] **תי"ט ד"ה תצא ותרעה**. **דבעל מיגז גייז**. באמת מבואר בסוגיא דלעיל (דף כ"א ב') דאפי' אי בעל מיעקר עקר מ"מ החטאת תמות. אבל לשון דהתוס' כך הוא וי"ל דבעל מיגז גייז וא"נ דמיעקר עקר מ"מ הא אוקמי לעיל כר"א הקפר (עמ"ש לעיל בפרק הקודם משנה ד') אבל לרבנן נפקי לחולין עכ"ל. והכל תירוץ א'. וכוונתם דלעיל לא אמרי' דחטאת תמות אלא אי משום דמיגז גייז אי משום דצריכה כפרה כר"א הקפר. אבל לרבנן היכי דמיעקר עקר נפק לחולין. עוד כתבו. ואפילו לר"א הקפר נראה דלא דמי דהתם הנדר חל רגע אחד וכו' אבל הכא לא חל הנדר אפי' שעה א' כדפרישית עכ"ל והיינו דהכא לא מיירי כלל בהתרת חכם אלא דהחכם מודיע לו דמעיקרא לא הי' לשון נזירות דמה"ט מודו ב"ש הכא דתצא ותרעה בעדר אף דס"ל לב"ש דאין שאלה בנזירות לעיל (ברפ"ב דמסכתין) (ובזה נדחו דברי התוס' חדשים כאן):

### משנה ו

[אות לה] **הרתיע לאחוריו כו'**. הכי פליגי (פ"ב מ"ח) דמסכתין:

### משנה ז

[אות לו] **תי"ט ד"ה הרי כולם נזירים**. **שכבר אמר אמת במקצת**. לכאורה תמוה דא"כ ההוא דאמר הריני נזיר שאין א' מכם נזיר אמאי הוי נזיר הא לא נתקיימו דבריו דהא

באמת כולם נזירים ודאי ואין א' מהם שאינו נזיר שכל א' אמר אמת במקצת וצ"ע. אח"כ ראיתי שעמד בזה הלחם משנה והביא דברי הרמב"ם בפירוש המשנה דהך דאמר הריני נזיר שאין א' מכם וכו' הוא ענין בפ"ע ולא קאי אשל מעלה עיי"ש:

## פרק ו

### משנה ה

[אות לז] **במשנה וחומר בטומא'** **מבתגלחת**. ק' לי אמאי לא חשיב חומר בתגלחת מבטומאה דבגלוח גם המגלח חייב ובטומאה אין המטמא חייב. ואפשר דלא חשיב רק לענין הנזיר עצמו אבל לא מה שעל אחר. ומ"מ ק' לי לר"ל דס"ל במסכתין (די"ז א') דבנזיר בבה"ק דאינו לוקה משו' טומאה וע' בתוספות שם דמ"מ לוקה על גפן ותגלחת (דלא כהר"ן נדרים (ד"ד א') דלר"ל גם באלו אינו חייב) א"כ אמאי לא תני חומר בתגלחת מבטומאה בנזיר בבה"ק:

[אות לח] **תי"ט סד"ה בתגלחת כו'**. **כאידך ברייתא דבריש יבמות**. עמ"ש בגליון בנדרים (פ"ב משנה ב' אות ט"ז):

### משנה ח

[אות לט] **תי"ט ד"ה ואם גילח**. **אלא נזיר טהור שגילח פתח אהל מועד**. תמוה לי הא אינו מגלח כלל פתח א"מ דהוי בזיון מקדש דמה"ט דרשי' וגלח פא"מ היינו על שלמים דכתיב ביה פתח א"מ כדאי' בסוגיא וכמ"ש התי"ט במתני' הקודם ד"ה ושוחט וא"כ איך שייך דמצות שלוח השער דכתיב בקרא מיירי דוקא בגלח פא"מ הא לכתחילה אינו מגלח פא"מ. גם מ"ש הרע"ב בטעם דאינו משלח דהוי מחוסר הבאה. ק' הא אדרבא אם מגלח פא"מ הוי מחוסר הבאה דהדוד שלמים הוא בירושלים. וכמבואר בסוגייא וצ"ע. ובתוס' בשמעתין ד"ה לא היה משלח כתבו ג"כ הטעם דמחוסר הבאה אלא דכתבו דהוי מחוסר הבאת שערו מחוץ לירושלים לתתם תחת הדוד שלמים שבירושלים עכ"ל היינו דס"ל דאם גילח במדינה היינו חוץ לירושלים וניחא הכל דמצות גילוח היה חוץ לעזרה והיה מצות שלוח בלא חסרון הבאה ואם גילח במדינה דהיינו חוץ לירושלים אינו משלח אבל הרע"ב שפירש במדינה ירושלים ק' כנ"ל. וצ"ע:

### משנה ט

[אות מ] **תי"ט ד"ה או כו'**. **דשליקה בישול**. ע' (ברפ"ד דמעשרות) בתי"ט שם:

# פרק ז

## משנה א

[אות מא] **ראי"א יטמא כ"ג**. בירושלמי קאמר דר"א ס"ל תדיר ומקודש מקודש קודם (כן הוא לפי"מ שהגיה בקרבן עדה) דכהן הוא תדיר דקדושתו בכל שעה ונזיר אינו תדיר דהוא רק בימי נזרו אבל מקודש דמביא קרבנות על הטומאה ומקודש עדיף עיי"ש. ולחכמים דהשיבו יטמא נזיר אפשר דס"ל תדיר ומקודש תדיר קודם מש"ה השיבו דכהן קדושתו עולם היינו דהוי תדיר דעדיף או דהשיבו דכ"ג ג"כ מקודש יותר דקדושתו קדושת עולם והוי תדיר ומקודש. ק"ע:

[אות מב] **בתוי"ט ד"ה יטמא נזיר. ושאלני בני**. כך הקשה בירושלמי. ומשני זו תורה (היינו כהן מפורש בתורה) זו אינה תורה (דנזיר ע"י הדרת אב אינו מפורש בקרא אלא דלחד מ"ד הוי הלכה ולחד מ"ד הוי דרבנן) כ"כ בק"ע. ובפני משה:

## משנה ב

[אות מג] **בהרע"ב ד"ה עד שיטהר. שיטבול ויעריב שמשו**. תמוה לי הא פשטי' בסוגיא דמדקתני בסיפא מתחיל ומונה מיד הא רישא מאי עד שיטהר עד שיביא קרבנותיו ומני רבנן היא וכו' וצע"ג. ובאמת תמוה לי בסוגיין דמיבעיא לן דקתני עד שיטהר בשביעי קאי ומאי עד שיטהר עד דעביד הערב שמש ומני ר"א היא א"ד בשמיני קאי ומאי עד שיטהר עד שיביא קרבנותיו. והנה מה דאמרי' ר"א היא הוא תמוה דהא מדברי ר"א מוכח דס"ל כריב"י דמונה מיום השביעי וא"כ איך אמר עד דעביד הערב שמש וגם מאי דאמרינן עד שיביא קרבנותיו ומני רבנן וכתבו תוס' דאמרי וקדש ראשו ביום ההוא ביום הבאת קרבנותיו וזהו לישנא דר' (לעיל די"ח) ומבואר שם דהיינו משעה שראוי להביא קרבן דהיינו מצפרא או מליל ח' אם לילה לאו מחוסר זמן ועי' בתוס' שם ד"ה ורבנן והכא הא קתני עד שיביא קרבנות דמיבעיא הבאת קרבן וזהו כרבנן דר"א בברייתא דלעיל די"ח דחטאתו מעכבתו מלמנות. וגם אמאי קאמר ורבנן דאם הכוונה דכר' אתי הל"ל ור' היא גם אמאי נקט תחלה ור"א דאינו מפורש כן בדברי ר"א אלא דמוכח כן ואמאי לא נקט ריב"י הוא דאמר במפורש דמונה מיום הז'. מזה נראה דהעיקר כמו שהגיה כאן הגאון מוהר"א ווילנא זצ"ל ור' היא והיינו דמבעי' אי בשביעי קאי ומאי עד שיטהר עד דעבוד הערב שמש ור' היא דס"ל יום הבאת קרבנות והיינו דנימא באמת דלילה לאו מחוסר זמן ומונה מתחילת ליל ח' (ומה דלא מפרשי' דבאמת מתני' קאי דמונה מיום הז' ממש וריב"י היא היינו דיום ז' לא מקרי עד שיטהר דהא לא נטהר מטומאתו עד אחר הערב שמש). א"ד דבשמיני קאי ועד שיטהר היינו הבאת קרבנות (דאילו מצפרא

לא שייך לשון עד שיטהר דהא א"צ לעשות והטהרה בעצמו כבר נגמר בז' ע"י הערב שמש אלא ע"כ דעד שיביא קרבנות) ורבנן הוא היינו רבנן דר"א דס"ל דחטאתו מעכבתו. וברור. אך תמוה לי דהיכי פשטי' מדקתני סיפא ומונה מיד מכלל דרישא בח' קאי. הא עדיין י"ל דבשביעי קאי וברישא אינו מתחיל עד דיטהר בהערב שמש ואילו בסיפא היכי דליכא קרבן מונה מיום הז' כדאיתא (לעיל די"ח ע"א) דר' מודה בטמא שנזר דמונה מיום הז' והיינו מיד היינו אחר הזאת שביעי. וצלע"ג*) (ונראה דמשמע מהתוס' שלמדו (עד דעביד הערב שמש) היינו שהוא יום הטהרה. או דלא גרסי' זה. והזכיר ר"א ולא ריב"י כי הוא בר פלוגתי' דרבנן וגם בדברים מפורשים [עי' תוס' לעיל ד"ה מתחיל] אבל כר' אין שום הכרעה ממשנתינו כנ"ל. ואם שמלות מביא את קרבנו מילתא אחרית' היא [כפי צד האיבעיא] אז גם כר"א וכריב"י נמי אתיא. והתוס' הביאו הפסוק וקדש ראשו משום דרבנן בוודאי נמי למדו מזה):

## משנה ג

[אות מד] **תוי"ט ד"ה ורביעית דם כו'**. **לאפוקי מר"ע כו'**. קשה לי דאיך נשמע זה דהא גם אם אתי' כרע"ק ניחא דתני רובע לדיוקא דעל אהל אינו מגלח אבל על מגעו ומשאו מגלח כמו ברובע עצמות. וא"כ במה מורה לנו מתני' לאפוקי מדרע"ק. ואם נפרש כהרע"ב דמה דקתני ואהל ורובע עצמות היינו אם האהיל על רובע ניחא. דמדוקדק כן בלשון מתני' דקתני ורביעית דם ואהל ורובע עצמות היינו דרביעית דם אינו מגלח כלל ועל אהל דרובע עצמות אינו מגלח דמשמע דעל מגעו מגלח:

[אות מה] **תוי"ט ד"ה ומזה כו'**. **ור"ח כהן השיב כו'**. לענ"ד מבואר בתוס' דלא נחלקו לענין הזאה אלא לענין אם הנזיר מגלח דלר"ת נזיר מגלח וע"כ מתני' לא מיירי בכלי מתכת ולא קאי עלה דינא דמתני' ומזה בג' ובז'. ולדעת ר"ח כהן אין הנזיר מגלח עלה ומצינו לאוקמי למתני' בכלי מתכת וקאי עלה ומזה וכו' דגם לר"ח כהן צריך הזאה:

## משנה ד

[אות מו] **תוי"ט ד"ה אינו דין**. **וה"ה דהל"ל**. מאד תמוה דמנ"ל דלר"ע לית ליה להא. הא י"ל בפשוטו דרע"ק אית ליה ג"כ הלכה דעל חצי לוג באהל הנזיר מגלח ולא על רביעית ובא ללמד מק"ו דעל רביעית עכ"פ דבמגע ומשא מגלח בק"ו מעצם כשעורה וגם היכי מצי לומר על אהלו. הא לענין אהלו ליכא ק"ו דמצינן למימר דיו לבא וכו' דהא בעצם כשעורה ליכא רק במגע. (ואפשר דרש"י סבר דר"ע ל"ס להלכה כלל כפי משמעות המשנה. ולזה כ' שזה סברא):

# פרק ח

## משנה א

[אות מז] **תוי"ט ד"ה מגלחין כו'. הם נשים או כו'**. לא ידעתי הא הכא מגלחים בממנ"פ דכל א' הוא נזיר טהור או נזיר טמא ודברי הש"ס בהכרח דקאי אסיפא אההיא דסופרים ל' יום ומביאים קרבן טהרה בזה יקשה איך יעשו בגלוח. וכן ראיתי מפורש בשיטה מקובצת. ובאמת גם בזה ק"ק דלמא באמת לא מגלחים ואתיא כר"ש דלעיל (פ"ו מ"ט) דגלוח אינו מעכב וכסתם מתני' לעיל (פ"ד מ"ה) ואדרבא הי' מיושב מה דלא קתני במתני' בבבא זו ומגלח כדקתני ברישא וצ"ע:

[אות מח] **תוי"ט ד"ה ומביאין כו'. אלא דבר יכול להיות**. והא דברה"ר שניהם טהורות לא משום דילפי' מסוטה דהכא שאני כיון דממנ"פ חד מנייהו טמא. אלא דהטעם דכל א' מוקי אחזקת טהרה (וילפינן לי' מקרא) תוס'. אבל ברה"י דילפי' מסוטה דלא מהני חזקת טהרה אלא דהתם עשאו הכתוב כודאי והכא ל"ש כן כיון דחד מינייהו ודאי טהור. אבל עכ"פ החזקה לא מהני ברה"י. מהר"ם לובלין:

[אות מט] **שם בתוי"ט ד"ה ועולת כו'. אינו רשאי לגלח כו'**. ולפ"ז משמע דדוקא בנשים או קטנים דמגלחי' אבל באנשים דלא מגלחי' אינם מביאים עולת בהמה. אבל הרמב"ם כתב דבכל ענין מביאים עולת בהמה ועי' בלח"מ:

## משנה ב

[אות נ] **תוי"ט ד"ה אחר ששים יום. אבל דברי הר"ב אין לפרש כן**. ובתוס' (דף נ"ה) כתב בשם מהר"ף דבב' תגלחות הראשונות הקילו לגלח ביום ל' כדי למהר לאכול בקדשים אלא דגלוח הראשון אינו מביא החטאת עוף עד יום ל"א דאע"ג דקי"ל דאם גילח ביום ח' מביא קרבנותיו בח' כדלעיל (פ"ו מ"ו) הכא כיון דצריך טבילה משום צרעתו מיחזי כאלו טובל משום טומאתו (והוי כטבל בח' דמביא קרבנותיו בט') וא"כ מתחיל הנזירות הב' מיום ל"א משהביא הקרבן ומגלח ביום ס' ולמחרתו מביא עוף של ספירה ואוכל בקדשים. ותגלחת ב' האחרונות הוי כמו כל נזיר דמגלח לכתחלה ביום ל"א ויום ס"א הוא למנין יום א' וביום קכ"א נשלמו ס"א יום כמו בנזיר ב' נזירות ומגלח ושותה יין. ומ"ש התוי"ט בכוונת הרע"ב דגילוח הראשון הי' ביום ל"א כדין כל תגלחת נזיר וכו' ותגלחת שני' מגלח ביום ל' וזה רשאי לעשות כדתנן וכו' וה"נ דכוותה שהתגלחת הראשונה וכו'. לא הבנתי דזה אמת דחושבים הנזירות מיום התגלחות ראשונה דהיינו מן ל"א אבל מ"מ לכתחילה בעי' תגלחת שניי' ג"כ לל"א והיינו ס"א כדקתני להדי' (פ"ב מ"ב) דנזיר ב' נזירות מגלח ראשונה יום ל"א ואת הב' יום ששים וא' וא"כ מגלח תגלחת שניי' ביום

ס"א ואינו אוכל בקדשים עד ס"ב שמביא קרבן ספירתו ומ"ש התוי"ט ודלא נקט לעיל כה"ג. תמהני הא אדרבא תני להדיא לעיל דמגלח ביום ס"א. וכל דיבור של התי"ט בזה לא זכיתי להבין:

[אות נא] **שם בתוי"ט ד"ה ושותה כו'**. **קשה לי דכיון דביום ס'**. לענ"ד כיון דביום ס"א מביא חטאת העוף של ספירו משום הכי מתחיל המנין מיום ס"א (עיין בתוס'):

## פרק ט

### משנה ב

[אות נב] **במשנה כיצד ירד לטבול**. בפשוטו נראה דדוקא בחזקת טומאה דמת טמא אבל לא מחזקת טומאה דשרץ לענין טומאת מת. ולענ"ד אפשר לומר למה דמבואר בסוגיא דס"ד ב' דאחר הגילוח שהלך בקבר התהום טהור אף דמחוסר הערב שמש לא מקרי חזקת טמא דשמשא ממילא ערבא ועי' בתוס' דמכ"ש דמחוסר טבילה לא מקרי חזקת טמא דבידו לטבול וא"כ י"ל דזהו דירד לטבול מטומאת שרץ לא מקרי חזקת טמא דבידו לטבול אבל ירד לטבול מטומאת מת דמחוסר מעשה תגלחת זהו מקרי חזקת טומאה. ולפ"ז נ"מ לדינא בירד לטבול מטומאת מת של רובע קב עצמות וכן רביעית דם כיון דא"צ גלוח לא מקרי חזקת טומאה. ודו"ק:

[אות נג] **בהר"ב ד"ה ירד לטבול כו'**. **אבל בטומאת מת טמא**. ובתוס' בסוגי' דס"ד א' ד"ה והמאהיל דבמגע אין חילוק בין שרץ למת דיש בו דין צפה דספיקו טהור אלא דלענין טומאת אהל בזה ספק טמא טמא ונ"ל דמוכרח כן ממה דאיתא שם בעי רמב"ח מת בכלי וכלי צף במים והא במת אין בו דין צפה אע"כ דלענין מגע יש לו דין צפה ואולם מלשון הרע"ב משמע דבמת בכל ענין אין בו דין צפה וכן משמע לשון הרמב"ם (פי"ד ה"ג מהל' אבה"ט) שכתב לא אמרו ספק טומאה צפה טהור אלא לשרץ בלבד משמע דלמת דומיא דשרץ במגע אין בו דין צפה מה"ט נ"ל נקט הרמב"ם שם הלכה י"ד שרץ בכלי כלי צף על המים כו' דבמת ליכא למיבעיא דאין בו דין צפה. ובהגהת כ"מ שם כתב לא ידעתי אמאי שינה רבינו הלשון דשם האיבעיא מת בכלי. ולפי הנ"ל ניחא ואפשר היה הגירסא להרמב"ם בסוגיין שרץ בכלי או דס"ל מת לאו דוקא כנלע"ד נכון בעזהי"ת: